החשבון תמיד בסדר

הבנק הצעיר והבטוח ביותר במדינה הוא בנק הדואר בעל 150 הסניפים ועשר שעות העבודה — וקבלת הקהל — ליום. אלפי המפקידים והחוסכים הנהנים משירות כספים ציבורי זה — ממתולה עד אילת ומנתניה עד עין־גדי — כוללים מוסדות ממשלה, חברות־ענק, אך מעל לכל אלה את האיש הקטן, החוסך קשה, אולם רוצה שחשבונו יהיה תמיד בסדר.

מפקידים בסניף בנק הדואר
ליד 150 אשנבים ודלתות 12 מכוניות —

המורה הירושלמי שזכר את מגן דויד אדום עוד מימי המצור החליט לבטא את הזכרון בצורה מעשית: הוא התחייב לתרום תרומה חודשית של 320 פרוטה למגן דויד, להביע בכך את תודתו הצנועה. רק שלא היה לו תמיד הפנאי לגשת למגן דויד ולקיים את התחייבותו החודשית, שלא לדבר על הגובה שלא היה פנוי בשעות בהן הורה אותו מורה בבית־הספר. ואז נזכר המורה בחשבון שפתח לא מזמן בבנק הדואר.

למחרת, בדרכו לבית־הספר, הטיל המורה מעטפה חום־בהירה מוארכת — ולא מבויילת — לתיבת הדואר הראשונה שנזדמנה בדרכו. היתה זאת הוראה למחלקת הסילוקים של בנק הדואר לשלם (לסלק) לחשבון מגן דויד אדום 320 פרוטה בראשון של כל חודש, לנכות את הסכום מחשבונו הוא בבנק.

אין זה השירות היחיד שבנק הדואר עושה לבעלי החשבון שלו. כי זאת לא היתה אלא אחת מרבבות העיסקות העוברות את בנק הדואר לחודש. כאשר התחיל בנק הדואר לפעול לפני 13 חודשים הוא שם לעצמו למטרה לקיים שרות (והדגש על שרות) כספים לקהל. האיש הקטן — הפועל, הפקיד, בעל המלאכה, לא נצרך יותר לבלות את שעותיו היקרות בעמידה בתור לתשלום חשבונו בחברת החשמל, או למסי העירייה או (גם זה קורה) למס הכנסה. מעתה היה מספיק שיעביר הוראה בכתב — הוראת תשלום או פקודת העברה* — בתוך המעטפה החום־בהירה המוארכת ובנק הדואר כבר דואג לכל השאר.

והחשבון היה תמיד בסדר. לא רק חשבון נמנו של בעל החשבון, כי אם גם חשבונו — וחשבון התחייבויותיו — בלירות ובפרוטות. אחר כל הוראת תשלום שמסר לבנק הדואר נמסרה מייד הודעה למקבל התשלום, ובעל החשבון עצמו קיבל קבלה על התשלום שביצע בתוספת טופס מלבני ולבן שנתן לו את תמצית החשבון שלו — את גודל יתרתו בבנק הדואר אחר שבוצע תשלומו האחרון.

130 פעם ביום

עיסקות בנק הדואר המתבצעות ליד האשנבים של כל אחד מ־150 בתי הדואר וסוכנויותיו בארץ — כולל את דלתות מכוניות 12 נתיבי הדואר הנע בגליל, ביהודה ובנגב — הן מקיפות הכל, מתשלום שכר דירה של דייר לבעל הבית ועד להעברת כספים רגילה מחיפה לצרעה שבפרוזדור ירושלים.

אין זה היתרון היחיד של בנק הדואר, היותו בעל 150 סניפים ברחבי הארץ — מאילת עד מתולה. שעות העבודה של סניפי הדואר — בערים הגדולות משמונה בבוקר עד שש בערב — מאפשרות מסירת והוצאת כספים בכל שעות יום העבודה, שלא לדבר על העברת כספים המתבצעת על־ידי שלשול מעטפה, המשוחררת מביול, לתיבת הדואר המצויה בכל מקום. יתרון נוסף: בניגוד לצ׳ק אין הוראת התשלום של בנק הדואר גורמת נזק לבעליה כאשר קורה המקרה והיא אובדת. מכיון שטרם עברו את טיפול מחלקת הסילוקים חסרות הן, כשלעצמן, כל ערך.

ומכיון שלא כל בעל חשבון בבנק הדואר מנצל את חשבונו רק לתשלום קל ונוח של דמי חתימתו החודשיים על עיתונו או תשלומיו בשיעורים לאיגרת המילווה העממי הרי לכל המשתמשים בשירות הכספים הציבורי הזה יתרון מניח־מאד־את־הדעת נוסף: מעבר לכל הוראת תשלום אפשר תמיד לפרט את טיב התשלום, להודיע למקבל הכסף תמורת מה הוא מקבלו.

מוסד אחד המשתמש ביתרון זה לעתים קרובות מאד (כמעט 130 פעם ביום) הוא הביטוח הלאומי המשגר לכל יולדת הוראת תשלום של בנק הדואר (על 55 ל״י) כשעברה השני נושא את הכתובת: „הננו מברכים אותך להולדת בנך (בתך).״ כל שעל האם הטרייה לעשות הוא להיכנס לסניף הדואר הקרוב ולפדות את הוראת התשלום.

על 13 אין קופצים

אלפי בעלי החשבונות בבנק הדואר יכולים לקיים את התשלומים שביניהם בצורה נוחה ביותר: הם (וגם לא־בעלי־חשבונות הרוצים לשלם לבעלי חשבונות) פותחים את ספר בעלי החשבונות שבידיהם (המתעדכן כל חצי שנה) ומחפשים את מספר בעל החשבון. הספר הצבעוני (ירוק לעמודים בהם מופיעים בעלי החשבונות בירושלים, לבן — תל־אביב, כחול — חיפה) מגלה לכל הרוצה לשלם תשלומיו לאגודת האסטרונומים־החובבים בישראל (גיש דן) כי עליו לזכות את חשבון מס׳ 41145*. מספר קצר יותר הוא זה של שר הדואר, ד״ר יוסף בורג, שזכה ב־11.

בנק הדואר
100
50
500
250
פרוטה
בול חסכון

בולי חסכון של בנק הדואר**
— נמלים, דבורים ועיטורי חיים נחמן ביאליק

כי בראשית הבנק ניתנה בחירת־מה לבעלי החשבונות במספרי החשבונות שלהם. כפי שאפשר היה לצפות לא רבו הקופצים על המספר 13. ניגוד גמור שימש מספר 18 שבגלל תכונות הגימטריא שלו (ח״י) רבה הדרישה אליו. סגן מנהל בנק הדואר, מי שהיה קצין מחוז ירושלים אהרן עופרי, פתר את הבעייה לשביעת רצונו המוחלטת: הוא זכה במספר 120, מתוך תקוה לקיים את חשבונו בבנק עד מאה ועשרים שנה.

בין שהמספר הוא 120 או 131 (של מנהל הבנק, מי שהיה מנהל הכספים של חברת האשלג, יהודה צוקרמן) אין פרסומו הכרחי. כדי שלא לעבור על סודיות הבנקים המקובלת מחליט כל בעל חשבון אם הוא רוצה בפרסום שמו ומספר חשבונו, אם לאו. אולם רבים הם המעוניינים בפרסום שמותיהם. כאותה גברת ירושלמית הידועה במפעלה, קשר לאחד*, שפתחה את חשבונה בבנק הדואר ומחלקת ברבים שוברי תשלום של הבנק לזכותה.

צורה שלישית זו — מלבד הוראת תשלום ופקודת העברה — של פעילות מחלקת הסילוקים חשובה מאד גם לפירמות יותר מבוססות מקשר לאחד, כאותו שירות חודשי להשכרת מקררים השולח לכל לקוחותיו שוברי תשלום וכל שעליהם לעשות הוא לגשת לבית הדואר הקרוב ולהכניס את הסכום.

מוסד מאד מבוסס העובד עם שוברי תשלום היא משטרת התנועה. עבריין התנועה הבוחר בקנס (במקום המשפט) כאשר הוא מקבל דו״ח מאת שוטר תנועה יכול להיכנס הישר עם טופס הדו״ח, הכולל שובר תשלום על גודל הקנס, לבית הדואר הראשון.

שני אחוז גם לקטינים

לפני חודשים מספר החליטה המועצה המיעצת לשר הדואר בענייני בנק, בראשה עומד איש הכספים ד״ר גבנצל, ובה משתתפים תשעה אנשי כספים ומשק כמפקח על הבנקים בר־יוסף, מנהל תנובה ורלינסקי, מנהל הבנק הלאומי לישראל ד״ר פוטשר, להרחיב את פעולות הבנק. אחר הכל בנק הדואר הוא הבטוח במדינה (אומר סעיף 15 של חוק בנק הדואר — תשי״א: „המדינה אחראית למילוי התחייבויותיו של בנק הדואר״), אינו צריך להסתפק בשירות אחד — זה של מחלקת הסילוקים. השירות שנוסף בחודש שעבר לבנק הדואר הוא השירות המקובל מאד על בנקי הדואר בעולם כולו — מחלקת חיסכון.

במינימום של שלוש ל״י אפשר לפתוח חשבון חיסכון המשלם רבית של שני אחוזים. לא רק מבוגרים דרשו את פנקס החיסכון האדום, נושא מנורת שבעת קנים מוזהבת. גם הילדים רצו להיכנס למעגל החוסכים, זכו בכרטיסי חיסכון כחולים־לבנים, בעלי עשרים משבצות כל אחד להדבקת בולי החיסכון (ראה תמונה) כרצונם. אחר שנתמלא כרטיס החיסכון בולי חיסכון אפשר לפרטו בבנק הדואר, או לקבל תמורתו פנקס חיסכון עם הסכום המתאים.

מאחר שהחוק מרשה פתיחת חשבונות לקטינים (ילדים עד גיל 12) הושם בכך היסוד לשיטה חדשה של מתנות לקטינים: כרטיס חסכון מבוייל ולמרבה במתנה — אפילו פנקס חיסכון. בנק הדואר לא מסתפק בכך, מתכנן להקים אגודות חיסכון בבתי־הספר, לפרסם סדרות בולי חיסכון בעלות ערכים נוספים ומקושטות ציורים (בין ההצעות: נמלים, דבורים, עיטורי שירי הילדים של חיים נחמן ביאליק) ולקראת חנוכה אף יופיע כרטיס חסכון נושא ציור אומנותי של סביבון.

אולם בנק הדואר לא שכח את בכירתו, מחלקת הסילוקים. הוא דואג לא רק לכך שהחשבון של כל בעל חשבון יהיה תמיד בסדר, הוא גם דואג לזריזות ויעילות ביצוע עיסקות בעלי החשבונות. ואלה עתידים להיות בסדר מיוחד בו ביום כאשר דוורי הכסף של בנק הדואר יגישו את השירות העדכני ביותר: חלוקת הכספים המשתלמים דרך בנק הדואר הישר לבתי מקבליהם.

---

* אם התשלום צריך להתבצע במזומנים — הוראת תשלום. אם התשלום מתבטא רק בהעברה מחשבון של בעל חשבון אחד לזה של בעל חשבון שני — פקודת העברה.

* מספרי חשבונות ירושלים מתחילים בספרה 1, חיפה — 2, תל־אביב — 4.

** 50 פרוטה — חום; 100 — ירוק; 250 — כחול; 500 — אדום.

* הכל אלקטרומגנט; שולמית אוהבת את שלמה; תן גרוש ו״